2018

Záverečná správa

Kontrola plnenia záväzkov Slovenskej republiky a finančných prostriedkov vynaložených pri zabezpečovaní kvality ovzdušia

Záverečná správa

Kontrola plnenia záväzkov Slovenskej republiky a finančných prostriedkov vynaložených pri zabezpečovaní kvality ovzdušia

PREDKLADÁ
Ing. Karol Mitrík, predseda
Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky

VEDÚCI KONTROLNEJ AKCIE
Ing. Vladimír Daniš

Bratislava, marec 2018

OBSAH

ZOZNAM SKRATIEK A SKRÁTENÝCH POMENOVANÍ 4
ZOZNAM TABULIEK 4
ZOZNAM GRAFOV 4
ZHRNUTIE 5
1 CIEĽ KONTROLNEJ AKCIE 7
2 RÁMEC KONTROLNEJ AKCIE 7
3 ZISTENIA A ODPORÚČANIA 8
3.1 NÁRODNÁ POLITIKA A STRATÉGIA OCHRANY KVALITY OVZDUŠIA 8
3.2 SÚLAD NÁRODNEJ LEGISLATÍVY S LEGISLATÍVOU EÚ 9
3.3 PLNENIE ZÁVÄZKOV SR VYPLÝVAJÚCICH Z MEDZINÁRODNÝCH DOHÔD O ŽIVOTNOM PROSTREDÍ 9
3.4 PLNENIE POVINNOSTÍ VYPLÝVAJÚCICH Z LEGISLATÍVY EÚ A NÁRODNEJ LEGISLATÍVY 9
3.5 SYSTÉM RIADENIA KVALITY OVZDUŠIA 10
3.6 FINANCOVANIE OPATRENÍ V OBLASTI KVALITY OVZDUŠIA 11
3.7 VYNAKLADANIE FINANČNÝCH PROSTRIEDKOV NA PROJEKTY V OBLASTI KVALITY OVZDUŠIA 11
3.8 ÚČINNOSŤ A EFEKTÍVNOSŤ PRIJATÝCH OPATRENÍ NA RIEŠENIE PROBLÉMU KVALITY OVZDUŠIA 12
3.9 POSTUP NKÚ SR 12
4 REAKCIA KONTROLOVANÉHO SUBJEKTU 13
5 TÍM KONTROLÓROV 13
ZÁVER 13
KONTAKT 14

ZOZNAM SKRATIEK A SKRÁTENÝCH POMENOVANÍ

SKRATKA A SKRÁTENÉ POMENOVANIE	VÝZNAM
Dohovor	Dohovor Európskej hospodárskej komisie OSN o diaľkovom znečisťovaní ovzdušia, prechádzajúcom hranicami štátov
EK alebo Komisia	Európska komisia
EMEP	Environment Monitoring and Evaluation Programme – Program spolupráce pre monitorovanie a vyhodnocovanie diaľkového šírenia látok znečisťujúcich ovzdušie v Európe
ES	Európske spoločenstvo
EÚ	Európska únia
EUROSAI WGEA	European Organisation of Supreme Audit Institutions, Working Group on Environmental Audit – Európska organizácia najvyšších kontrolných inštitúcií, pracovná skupina pre kontrolu životného prostredia
euro, eur, eurách	Euro (kód platidla vytvorený podľa normy ISO 4217)
Infringement	Konanie EK o porušení povinností vyplývajúcich z legislatívy EÚ
euro, eur, eurách	Euro (kód platidla vytvorený podľa normy ISO 4217)
ISSAI	Medzinárodné štandardy najvyšších kontrolných inštitúcií
MŽP SR	Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky
NFP	Nenávratný finančný príspevok
NMSKO	Národný monitorovací systém kvality ovzdušia
NKÚ SR	Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky
NR SR	Národná rada Slovenskej republiky
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
OP ŽP	Operačný program životné prostredie
OSN	Organizácia spojených národov
PM_{10} a $PM_{2,5}$	Prachové častice do veľkosti 10 a 2,5 µm
SHMÚ	Slovenský hydrometeorologický ústav
SIŽP	Slovenská inšpekcia životného prostredia
Smernica o kvalite okolitého ovzdušia, alebo Smernica	Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/50/ES o kvalite okolitého ovzdušia a čistejšom ovzduší v Európe v znení smernice Komisie (EÚ) 2015/480
SR	Slovenská republika
ŠR SR	Štátny rozpočet SR
Zákon o ovzduší	Zákon č. 137/2010 Z. z. o ovzduší v znení neskorších predpisov
µm	mikrometer

ZOZNAM TABULIEK

Tabuľka č. 1: Zabezpečenie národných programov.....9

ZOZNAM OBRÁZKOV

Obrázok č. 1: Porovnanie prachových častíc s veľkosťou zrnka piesku a ľudského vlasu.....5

Obrázok č. 2: Počet oblastí s riadením kvality ovzdušia v SR.....8

ZHRNUTIE

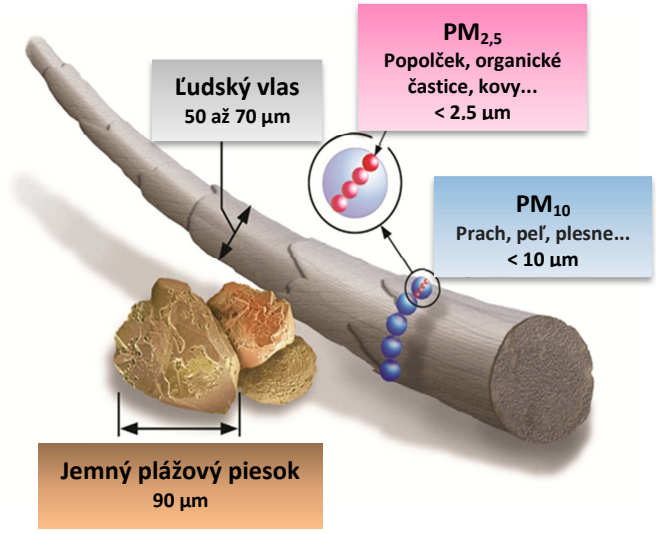
NKÚ SR vykonal kontrolu plnenia záväzkov Slovenskej republiky a finančných prostriedkov vynaložených pri zabezpečovaní kvality ovzdušia, ktorá bola súčasťou medzinárodnej kontroly kvality ovzdušia v rámci pracovnej skupiny EUROSAI WGEA pre kontrolu životného prostredia. Závery a informácie z kontroly NKÚ SR budú súčasťou spoločnej správy z medzinárodnej kontroly, na ktorej sa zúčastnilo celkom 15 európskych krajín a Európsky dvor audítorov.

Kvalita ovzdušia predstavuje kľúčový faktor v kvalite životného prostredia s významnými dosahmi na zdravie obyvateľstva a ekosystémy celej planéty. Prachové častice PM, oxidy dusíka a prízemný ozón sa v súčasnosti vo všeobecnosti považujú za tri znečisťujúce látky, ktoré najvýznamnejšie vplývajú na ľudské zdravie. Až 92 % svetovej populácie žije na miestach, kde je ovzdušie výrazne znečistené.

Napriek tomu, že kvalita ovzdušia v Európe sa v posledných desaťročiach výrazne zlepšila, znečistenie ovzdušia predstavuje stále veľký problém. Takmer tretina obyvateľov európskych miest je stále vystavená vysokým koncentráciám prachových častíc PM, čo ovplyvňuje kvalitu a priemernú dĺžku života. Čiastočky s priemerom do 2,5 mikrometrov ($PM_{2,5}$) sa označujú ako jemný prach a sú schopné prenikať hlboko do dýchacieho systému. Preto predstavujú pre zdravie ľudí výraznejšie nebezpečenstvo, než väčšie a bežnejšie merané častice do priemeru 10 mikrometrov (PM_{10}).

Pre uvedomenie si dôsledkov znečistenia ovzdušia a spôsobu ako znečisťujúce látky prenikajú do ľudského tela a spôsobujú jeho poškodzovanie, je uvedené porovnanie prachových častíc PM_{10} a $PM_{2,5}$ s veľkosťou jemného plážového piesku a ľudského vlasu.

Obrázok č. 1: Porovnanie prachových častíc s veľkosťou zrnka piesku a ľudského vlasu

Zdroj: EPA – Agentúra životného prostredia, USA

Odborná štúdia pre Európsku komisiu konštatovala, že znečistenie ovzdušia jemným prachom skracuje Európanom život v priemere o viac ako osem mesiacov a Slovákom dokonca o viac ako desať mesiacov. Z dôvodu znečistenia ovzdušia umiera v Európe predčasne asi 370 tis. osôb ročne. V SR sa toto číslo pohybuje pod hranicou 6 tis., čo je 20-krát viac ako pri dopravných nehodách.

Nadpriemerne veľa obyvateľov Slovenska je vystavených škodlivým prachovým časticiam. Viac ako 12 % obyvateľstva je vystavených zvýšeným hladinám koncentrácie častíc $PM_{2,5}$ v ovzduší, čo je najviac v OECD. Koncentrácia väčších častíc PM_{10} sa blíži k priemeru EÚ.

Koncentrácia oxidu dusičitého (NO_2) je na Slovensku najhoršia v EÚ a koncentrácia prízemného ozónu v ovzduší je tretia najhoršia v EÚ.

Napriek klesajúcemu trendu znečisťujúcich látok v ovzduší, znečistenie ovzdušia v SR naďalej ostáva významným environmentálnym faktorom s nepriaznivými účinkami na ľudské zdravie a ekosystémy. Najvýznamnejším identifikovaným problémom je znečistenie ovzdušia tuhými časticami PM (PM_{10}, $PM_{2,5}$). V roku 2014 bolo v SR vymedzených 18 oblastí riadenia kvality ovzdušia, v ktorých dochádzalo k prekračovaniu limitných hodnôt niektorých znečisťujúcich látok. Počet oblastí s riadením kvality ovzdušia pomaly klesá, v roku 2016 ich bolo 12.

V SR bolo v minulosti prijatých viacero strategických a koncepčných materiálov súvisiacich s ochranou ovzdušia; napríklad Národný program znižovania emisií základných znečisťujúcich látok do roku 2010 a Stratégia pre redukciu prachových častíc PM_{10} v roku 2013.

Kontrolou NKÚ SR bolo zistené, že v kontrolovanom období rokov 2014 až 2016 **Slovensku chýbala ucelená stratégia ochrany ovzdušia** a nebol vypracovaný národný program znižovania emisií základných znečisťujúcich látok do roku 2020 ani do roku 2030.

V súčasnosti MŽP SR pripravuje novú stratégiu ochrany ovzdušia, ktorá by mala obsahovať stratégiu na zlepšenie kvality ovzdušia a národný program znižovania emisií. Jej spracovanie a prijatie sa očakáva v roku 2019.

SR zabezpečuje transpozíciu a implementáciu európskej environmentálnej legislatívy zameranej na ochranu ovzdušia a prípustnej miery znečisťovania. Kontrolou NKÚ SR boli zistené problémy s nie úplnou, či presnou transpozíciou a implementáciou európskej environmentálnej legislatívy pre oblasť ovzdušia. Napríklad **od začiatku platnosti Smernice o kvalite okolitého ovzdušia nebolo v SR zabezpečené dodržiavanie stanovených limitných hodnôt pre vybrané oblasti a koncentrácie prachových častíc PM_{10}, za čo hrozia SR sankcie zo strany EK.**

NKÚ SR, v súvislosti s doteraz neukončeným infringementom za neplnenie požiadaviek Smernice o kvalite okolitého ovzdušia, odporúča zamerať sa na nájdenie účinných a efektívnych opatrení na zlepšenie kvality ovzdušia, zameraných na znižovanie prašnosti najmä z lokálnych kúrenísk a dopravy, ako aj na zintenzívnenie financovania takýchto opatrení, zintenzívnenie medzirezortnej spolupráce a spolupráce s mestami a obcami či na prijímanie opatrení k ekologizácii dopravy.

SR podpísala medzinárodné dohody týkajúce sa ochrany ovzdušia, ochrany ozónovej vrstvy Zeme a politiky na riešenie problémov zmeny klímy. Kontrolou NKÚ SR bolo zistené, že SR si priebežne plní svoje záväzky vyplývajúce z Dohovoru Európskej hospodárskej komisie OSN o diaľkovom znečisťovaní ovzdušia, prechádzajúcom hranicami štátov, s výnimkou záväzku znížiť emisie prchavých organických zlúčenín v roku 2010. Dohovor vytvoril rámec pre spoluprácu v oblasti kontroly špecifických nebezpečných látok pomocou ôsmich záväzných protokolov, čo viedlo k podstatnému zníženiu znečistenia ovzdušia.

Na základe výsledkov kontroly plnenia povinností SR, vyplývajúcich z legislatívy EÚ a národnej legislatívy v oblasti kvality ovzdušia, NKÚ SR konštatuje, že **SR si síce plní svoje povinnosti stanovené v Smernici o kvalite okolitého ovzdušia a v zákone o ovzduší, ale zároveň existujú aj určité problémy pri ich plnení.**

Kontrolou NKÚ SR bolo napríklad zistené, že **požiadavky na požadovanú úroveň znečistenia pre PM_{10} sa nepodarilo dodržať vo všetkých zónach a aglomeráciách, nebola splnená limitná hodnota pre oxid dusičitý NO_2 a súčasný stav NMSKO v SR nepokrýva plne požiadavky príslušných článkov Smernice, pretože chýbajú dve stále vzorkovacie (monitorovacie) miesta.**

MŽP SR nevedelo preukázať ako bolo v zmysle príslušného článku Smernice **zabezpečené, aby indikátor priemernej expozície $PM_{2,5}$ na rok 2015 nepresiahol stanovený záväzok** zníženia koncentrácie expozície na 20 µg/m³, **pretože v rokoch 2015 a 2016 mal NMSKO problém s výťažnosťou údajov. Nedostatočná výťažnosť údajov v sledovanom období bola zapríčinená zlým technickým stavom a nedostatočnou údržbou prístrojového vybavenia v sieti NMSKO.**

Vzhľadom na nedostatočné finančné a personálne zabezpečenie pravidelnej údržby monitorovacích zariadení NMSKO v majetkovej správe SHMÚ, NKÚ SR odporúča zabezpečiť takú údržbu a taký stav monitorovacích staníc, aby nedochádzalo k znehodnocovaniu majetku v správe SHMÚ a k nedodržiavaniu povinností stanovených Smernicou o kvalite okolitého ovzdušia.

Základným východiskom pri hodnotení kvality ovzdušia v SR boli výsledky stálych meraní koncentrácie znečisťujúcich látok v ovzduší, ktoré realizoval SHMÚ na 38 staniciach NMSKO. Ďalej to boli informácie zo stálych meraní od prevádzkovateľov veľkých zdrojov znečistenia ovzdušia a indikatívne merania. Zároveň sa pre celé územie SR ako doplňujúca metóda používa aj matematické modelovanie v súlade s požiadavkami Smernice. Kontrolou NKÚ SR bolo zistené, že NMSKO nie je dostatočná vzhľadom na zložitú orografiu územia Slovenska. Taktiež z výsledkov kontroly NKÚ SR vyplýva, že **SR dostatočne nevyužívala mobilné monitorovacie stanice na monitorovanie kvality ovzdušia.**

Hodnotenie kvality ovzdušia, ktoré vypracováva SHMÚ, je súčasťou ročných správ o kvalite ovzdušia a podiele jednotlivých zdrojov na jeho znečisťovaní v SR. **NKÚ SR poukazuje na to, že v každoročných správach s názvom Hodnotenie kvality ovzdušia v Slovenskej republike (za príslušný rok) chýba záver, ktorý by dal jasnú a stručnú informáciu o dosiahnutom stave kvality ovzdušia (za príslušný rok), zrozumiteľnú aj širokej laickej verejnosti.**

Zabezpečenie pravidiel pre sankcie v zmysle európskej legislatívy je v SR realizované prostredníctvom príslušných ustanovení zákona o ovzduší. NKÚ SR považuje nastavenie sankčného systému uplatňovaného SIŽP vo veci sankcionovania zdrojov znečistenia ovzdušia za nedodržiavanie legislatívnych podmienok v ochrane ovzdušia za primerané.

Systém riadenia kvality ovzdušia rieši obmedzovanie znečisťovania ovzdušia najmä v oblastiach

- kde je zhoršená kvalita ovzdušia
- a udržanie kvality ovzdušia tam, kde je kvalita ovzdušia dobrá.

Kontrolou NKÚ SR bolo zistené, že kompetencie, zodpovednosti a procesy systému riadenia kvality ovzdušia vychádzajú z nastavenia kompetencií štátnej správy v zákone o ovzduší, na základe čoho možno konštatovať, že systém riadenia kvality ovzdušia je v SR zavedený.

NKÚ SR na základe výsledkov kontroly konštatuje, že prijaté opatrenia nie sú dostatočne účinné na zabezpečenie dobrej kvality ovzdušia. Napriek tomu, že bol realizovaný rad opatrení v rámci programov na zlepšenie kvality ovzdušia, je od roku 2016 ešte stále určených 12 oblastí riadenia kvality ovzdušia, kde je zhoršená kvalita ovzdušia. Na tomto území v roku 2016 žilo viac ako 1,1 mil. obyvateľov, čo predstavuje cca 21 % z celkového počtu obyvateľov SR.

NKÚ SR konštatuje, že medzirezortná spolupráca v systéme riadenia kvality ovzdušia nebola dostatočná, pravidelná a bola závislá od kapacity ľudských zdrojov. Taktiež koordinácia politík pre zdravie obyvateľstva a hospodárskych politík, s politikou na zabezpečenie dobrej kvality ovzdušia, nebola zatiaľ dostatočne efektívna a nie je na požadovanej úrovni.

Vzhľadom na nedostatočnú medzirezortnú spoluprácu v oblasti kvality ovzdušia NKÚ SR odporúča, aby vláda SR:

- **zabezpečila väčšiu medzirezortnú spoluprácu**, najmä s rezortmi zodpovednými za ekonomiku a zdravotníctvo, a to v prípadoch, keď iné rezorty idú presadzovať svoje politiky
- **bola pravidelne informovaná o stave kvality ovzdušia** v rámci plnenia Stratégie ochrany ovzdušia, so zohľadnením vplyvu na zdravotný stav obyvateľstva v spolupráci s Ministerstvom zdravotníctva SR.

SR využíva na programy zamerané na ochranu ovzdušia najmä finančné prostriedky EÚ, ŠR SR, Environmentálny fond a súkromné zdroje. Najvýznamnejším zdrojom financovania opatrení v oblasti kvality ovzdušia boli finančné prostriedky EÚ. V rámci OP ŽP pre programové obdobie 2007 až 2013 bolo zrealizovaných celkom 128 projektov, s celkovým čerpaním 310,1 mil. eur, a z Environmentálneho fondu bolo v rokoch 2013 až 2016 celkovo poskytnutých 8,4 mil. eur.

Kontrolou NKÚ SR bolo zistené, že **financovanie opatrení na zlepšenie kvality ovzdušia je síce smerované do najviac znečistených oblastí, avšak vzhľadom na to, že stále dochádza k prekračovaniu limitných koncentrácií pre PM_{10}, $PM_{2,5}$, ale aj ďalších znečisťujúcich látok, nemožno považovať financovanie opatrení za dostatočné.**

Kontrolou vynakladania finančných prostriedkov na vybrané projekty OP ŽP 2007 až 2013, Prioritná os 3 Ochrana ovzdušia a minimalizácia nepriaznivých vplyvov zmeny klímy, **bolo zistené, že projekty síce splnili stanovený cieľ a bola zabezpečená udržateľnosť projektov, ale boli zistené aj určité problémy.**

V jednom prípade bolo kontrolou NKÚ SR zistené, že **finančné prostriedky na projekt v sume cca 1,3 mil. eur boli vynaložené neefektívne a neúčinne, čo bolo v rozpore so zákonom o rozpočtových pravidlách. V ďalšom prípade bolo zistené, že projekt sa nevyužíval plne na stanovený účel.**

V rámci kontroly dvoch projektov NKÚ SR zistil problémy s umiestnením monitorovacích staníc a uzatváraním nájomných zmlúv v lokalitách, v ktorých musí byť monitorovaná kvalita ovzdušia v zmysle zákona o ovzduší. Na vyriešenie uvedeného problému NKÚ SR odporučil zvážiť zavedenie povinnosti vlastníka/užívateľa pozemku najmä obce strpieť vo verejnom záujme vybudovanie miesta pre monitorovacie stanice.

V súvislosti s vyhodnotením účinnosti a efektívnosti prijatých opatrení na riešenie problému kvality ovzdušia v SR, bolo kontrolou NKÚ SR zistené, že **doterajšími opatreniami sa nepodarilo dosiahnuť stanovené ciele v kvalite ovzdušia, preto je potrebné prijať účinnejšie a efektívnejšie opatrenia.**

NKÚ SR odporúča, aby na prijatie účinnejších a efektívnejších opatrení bola vypracovaná hlbšia analýza podielu zdrojov na znečisťovaní ovzdušia a ich dosahu na kvalitu ovzdušia v konkrétnej lokalite, **a aby sa prenieslo viac kompetencií a časť zodpovednosti** za riešenie kvality ovzdušia v danom území **na samosprávu (vyššie územné celky a obce).**

Vzhľadom na to, že v SR neexistuje systém merania účinnosti a efektívnosti prijatých opatrení na riešenie problému kvality ovzdušia, bude potrebné stanoviť a prijať záväzné ukazovatele na ich meranie, pravidelne ich vyhodnocovať a následne navrhovať relevantné opatrenia na zlepšenie kvality ovzdušia v SR.

1 CIEĽ KONTROLNEJ AKCIE

Cieľom kontrolnej akcie bolo – zistiť či dosiahnutá úroveň plnenia záväzkov SR pri ochrane kvality ovzdušia prispieva k udržaniu alebo k zlepšovaniu kvality životného prostredia.

Účelom kontrolnej akcie bolo preveriť plnenie úloh SR v oblasti ochrany ovzdušia, vyplývajúcich z predpisov EÚ a SR, ako aj účinnosť a efektívnosť opatrení vrátane financovania vybraných projektov v oblasti ochrany ovzdušia.

Predmetom kontroly bola národná politika a stratégia ochrany ovzdušia v SR, súlad národnej legislatívy s legislatívou EÚ, plnenie medzinárodných záväzkov SR, plnenie povinností vyplývajúcich z legislatívy EÚ a národnej legislatívy, systém riadenia kvality ovzdušia, financovanie opatrení v oblasti kvality ovzdušia, vynakladanie finančných prostriedkov na projekty financované z eurofondov a účinnosť a efektívnosť prijatých opatrení na riešenie problémov kvality ovzdušia v SR.

2 RÁMEC KONTROLNEJ AKCIE

Kontrola bola realizovaná v rámci kontrolnej akcie Kontrola plnenia záväzkov Slovenskej republiky a finančných prostriedkov vynaložených pri zabezpečovaní kvality ovzdušia, ktorá bola súčasťou medzinárodnej kontroly kvality ovzdušia v rámci pracovnej skupiny EUROSAI WGEA pre kontrolu životného prostredia. Na medzinárodnej kontrole sa zúčastnilo celkom 15 krajín a Európsky dvor audítorov.

NKÚ SR vykonal kontrolu v zmysle plánu kontrolnej činnosti NKÚ SR na rok 2017. Kontrola bola vykonaná v súlade so zákonom o NKÚ SR, štandardmi, ktoré vychádzajú zo základných princípov kontroly v rámci medzinárodných štandardov najvyšších kontrolných inštitúcií. Kontrola bola realizovaná základnými technikami kontroly súladu a kontroly výkonnosti.

Kontrola bola vykonaná na MŽP SR, SHMÚ, SIŽP a u troch vybraných príjemcov NFP. Kontrolované obdobie bolo stanovené na roky 2014 až 2016 a na súvisiace obdobia.

NKÚ SR v rámci kontroly preveril vzorku 9 vybraných projektov OP ŽP 2007 až 2013, Prioritná os 3 Ochrana ovzdušia a minimalizácia nepriaznivých vplyvov zmeny klímy, z toho:

- päť projektov na SHMÚ
- jeden projekt na SIŽP
- tri projekty u vybraných príjemcov (Trenčiansky samosprávny kraj, Technické služby mesta Partizánske, spol. s r.o., a obec Horné Orešany).

Projekty boli zamerané na systémové a technologické zabezpečenie monitorovania ovzdušia, znižovanie vypúšťania emisií škodlivých látok do ovzdušia a zvyšovanie kvality ovzdušia.

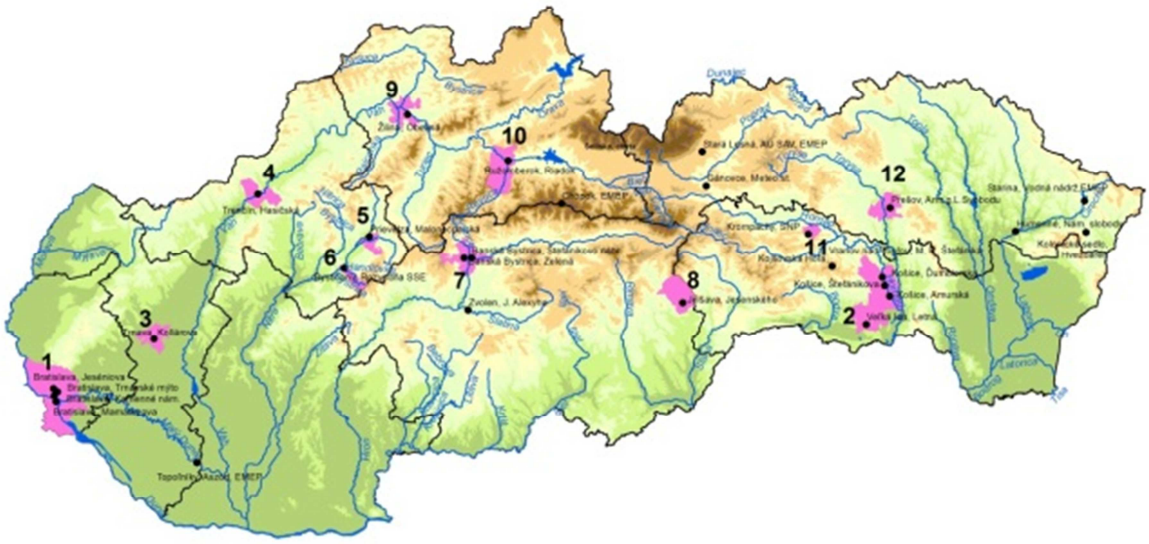
K metódam a technikám, ktoré boli uplatnené pri kontrole, patrili najmä: detailné preskúmanie plnenia povinností SR v oblasti ochrany ovzdušia, štúdium a analýza dokumentácie vybraných projektov a ich preverenie na mieste, ako aj rozhovory so zodpovednými zamestnancami kontrolovaných subjektov.

3 ZISTENIA A ODPORÚČANIA

3.1 NÁRODNÁ POLITIKA A STRATÉGIA OCHRANY KVALITY OVZDUŠIA

V roku 2014 bolo v SR vymedzených 18 oblastí riadenia kvality ovzdušia, v rámci ktorých dochádzalo k prekračovaniu limitných hodnôt niektorých znečisťujúcich látok. Najvýznamnejším identifikovaným problémom je znečistenie ovzdušia tuhými časticami PM (PM_{10}, $PM_{2,5}$). Počet oblasti s riadením kvality ovzdušia v SR pomaly klesá; v roku 2016 ich bolo 12 (viď. nasledujúci obrázok).

Obrázok č. 2: Počet oblasti s riadením kvality ovzdušia v SR

Zdroj: SHMÚ

Národná politika a stratégia týkajúca sa ochrany ovzdušia by mala reagovať na dve významné výzvy:

- dosiahnuť významnú redukciu emisií
- dosiahnuť a udržať dobrú kvalitu ovzdušia.

V SR bolo v minulosti prijatých viacero strategických a koncepčných materiálov súvisiacich s ochranou ovzdušia – napríklad Národný program znižovania emisií základných znečisťujúcich látok do roku 2010 a Stratégia pre redukciu častíc PM_{10} v roku 2013.

Kontrolou NKÚ SR bolo zistené, že v kontrolovanom období **v SR chýbala ucelená stratégia ochrany ovzdušia**, ktorá by aktuálne riešila výzvy na redukciu emisií z dlhodobého hľadiska a riešila by dosiahnutie dobrej kvality ovzdušia, **taktiež nebol vypracovaný národný program znižovania emisií základných znečisťujúcich látok do roku 2020 ani do roku 2030.**

Tabuľka č. 1: Zabezpečenie národných programov

Zabezpečenie národných programov znižovania emisií základných znečisťujúcich látok v SR pre príslušné obdobie		
do roku 2010	do roku 2020	do roku 2030
Splnené	Nesplnené	Pripravované
Národný program znižovania emisií základných znečisťujúcich látok do roku 2010	Národný program znižovania emisií základných znečisťujúcich látok do roku 2020	Národný program znižovania emisií základných znečisťujúcich látok do roku 2030

V súčasnosti MŽP SR pripravuje stratégiu ochrany ovzdušia, ktorá by mala obsahovať stratégiu na zlepšenie kvality ovzdušia a národný program riadenia znečisťovania ovzdušia. Jej spracovanie a prijatie sa očakáva v I. štvrťroku 2019.

3.2 SÚLAD NÁRODNEJ LEGISLATÍVY S LEGISLATÍVOU EÚ

SR zabezpečuje široký rozsah transpozície a následnej implementácie európskej legislatívnej úpravy pre životné prostredie v oblasti ochrany ovzdušia, najmä čo sa týka kvality ovzdušia, národných emisných limitov a prípustnej miery znečisťovania.

Kontrolou NKÚ SR boli zistené problémy s nie úplnou, či presnou transpozíciou a implementáciou európskej environmentálnej legislatívy pre oblasť ovzdušia.

Od začiatku platnosti Smernice o kvalite okolitého ovzdušia nebolo zabezpečené v SR pre vybrané oblasti a koncentrácie prachových častíc PM_{10} dodržiavanie stanovených limitných hodnôt, a preto je zo strany EK vedený voči SR infringement.

Aj keď sa na základe prijímaných opatrení dosiahlo parciálne zlepšenie, v SR sú naďalej zóny a aglomerácie, kde nedodržiavanie limitov pretrváva alebo sa zhoršuje (Bratislava, Košice). Podľa údajov z monitoringu boli prekračované limitné hodnoty PM_{10} aj v zónach Prešovského, Trnavského, Banskobystrického a Trenčianskeho kraja.

NKÚ SR upozorňuje na skutočnosť, že za neplnenie požiadaviek Smernice o kvalite okolitého ovzdušia hrozia SR sankcie zo strany EK. O týchto sankciách rozhoduje Európsky súdny dvor v samostatnom konaní, ktoré nasleduje až po rozhodnutí Európskeho súdneho dvora, že došlo k porušeniu požiadaviek ustanovených príslušnou smernicou EÚ.

3.3 PLNENIE ZÁVÄZKOV SR VYPLÝVAJÚCICH Z MEDZINÁRODNÝCH DOHÔD O ŽIVOTNOM PROSTREDÍ

SR podpísala medzinárodné dohody týkajúce sa ochrany ovzdušia, ochrany ozónovej vrstvy Zeme a politiky opatrení v oblasti zmeny klímy, ktoré sú v súčasnosti v gescii MŽP SR. Dve medzinárodné dohody sa týkajú ochrany ozónovej vrstvy Zeme a fluórovaných skleníkových plynov, a v rámci problematiky zmeny klímy boli podpísané aj dve medzinárodné dohody.

V oblasti ochrany ovzdušia bol v roku 1979 v Ženeve podpísaný Dohovor Európskej hospodárskej komisie OSN o diaľkovom znečisťovaní ovzdušia, prechádzajúcom hranicami štátov. Dohovor vytvoril rámec pre spoluprácu v oblasti kontroly špecifických nebezpečných látok pomocou záväzných protokolov, čo viedlo k podstatnému zníženiu znečistenia ovzdušia.

NKÚ SR na základe kontroly plnenia záväzkov Dohovoru, určených v jeho ôsmich protokoloch, konštatuje, že všetky záväzky si SR priebežne plní s výnimkou roku 2010, keď dosiahla redukciu emisií prchavých organických zlúčenín len o 25,84 %, teda nie o 30 %, ako bolo stanovené.

3.4 PLNENIE POVINNOSTÍ VYPLÝVAJÚCICH Z LEGISLATÍVY EÚ A NÁRODNEJ LEGISLATÍVY

Stanovenie zón a aglomerácií a hodnotenie kvality ovzdušia v nich sa vykonáva každoročne v zmysle Smernice o kvalite okolitého ovzdušia.

Hodnotenie kvality ovzdušia, ktoré vypracováva SHMÚ, je súčasťou ročných správ o kvalite ovzdušia a podiele jednotlivých zdrojov na jeho znečisťovaní v SR.

NKÚ SR poukazuje na to, že **v každoročných správach s názvom Hodnotenie kvality ovzdušia v Slovenskej republike (za príslušný rok) chýba záver, ktorý by dal jasnú a stručnú informáciu o dosiahnutom stave kvality ovzdušia (za príslušný rok), zrozumiteľnú aj širokej laickej verejnosti.**

Základným východiskom pri hodnotení kvality ovzdušia v SR boli výsledky stálych meraní koncentrácií znečisťujúcich látok v ovzduší, ktoré realizoval SHMÚ na 38 staniciach NMSKO. Počet monitorovacích staníc a ich umiestnenie by malo zodpovedať stanoveným kritériám a to tak, aby získané údaje boli reprezentatívne pre mestské pozadie, priemyselné oblasti, znečistenie z dopravy, vidiecke oblasti a regionálne pozadie.

Štyri monitorovacie stanice sú súčasťou monitorovacej siete EMEP, ktorá je zriadená na základe Dohovoru Európskej hospodárskej komisie OSN o diaľkovom znečisťovaní ovzdušia prechádzajúcom hranicami štátov. Jej cieľom je hodnotiť diaľkový prenos znečisťujúcich látok. Plošné znečistenie ovzdušia sa vyhodnocuje na celom území SR pomocou matematického modelovania.

NKÚ SR na základe výsledkov kontroly konštatuje, že SR si síce plní svoje povinnosti stanovené v Smernici o kvalite okolitého ovzdušia a v zákone o ovzduší, ale že zároveň existujú aj určité problémy pri ich plnení.

Kontrolou NKÚ SR bolo zistené, že:

- požiadavky na požadovanú úroveň znečistenia pre PM_{10} sa v rokoch 2014 až 2016 nepodarilo dodržať vo všetkých zónach a aglomeráciách
- nebola splnená limitná hodnota pre oxid dusičitý NO_2 vo viacerých zónach a aglomeráciách
- súčasný stav NMSKO v SR nepokrýva plne požiadavky príslušných článkov Smernice, pretože chýbajú dve stále vzorkovacie miesta na monitorovanie mestského pozadia pre častice PM v Bratislavskom kraji a v Trnavskom kraji
- NMSKO nie je dostatočná vzhľadom na zložitú orografiu územia Slovenska. Podľa vyjadrenia MŽP SR, v nasledujúcich rokoch je plánované dobudovať NMSKO tak, aby celkový počet automatických monitorovacích staníc bol najmenej 50, vzhľadom na členitosť terénu bolo pokryté väčšie územie a boli monitorované aj prihraničné regióny
- MŽP SR nevedelo preukázať, ako bolo v zmysle príslušného článku Smernice zabezpečené, aby indikátor priemernej expozície $PM_{2,5}$ na rok 2015 nepresiahol stanovený záväzok zníženia koncentrácie expozície na 20 µg/m³, pretože v rokoch 2015 a 2016 mal NMSKO problém s výťažnosťou údajov. Nedostatočná výťažnosť meraní v sledovanom období bola zapríčinená zlým technickým stavom pôvodných prístrojov v sieti NMSKO
- SR dostatočne nevyužívala mobilné monitorovacie stanice na monitorovanie kvality ovzdušia.

NKÚ SR na základe výsledkov kontroly konštatuje, že **vzhľadom na nedostatočné finančné a personálne zabezpečenie nebola dlhodobo zabezpečovaná pravidelná údržba jednotlivých monitorovacích zariadení v majetkovej správe SHMÚ.** Uvedené zvyšovalo nároky na servis, narastala poruchovosť aj nových zariadení, následne dochádzalo k znižovaniu výťažnosti údajov. Technické nedostatky v monitorovacej sieti a v prístrojovom vybavení spôsobili, že došlo k neúplnému a oneskorenému podávaniu správ o kvalite ovzdušia v roku 2015, stanovenému Smernicou o kvalite okolitého ovzdušia.

Zabezpečenie pravidiel pre sankcie, v zmysle článku 30 Smernice, je v SR realizované prostredníctvom príslušných ustanovení zákona o ovzduší. NKÚ SR považuje nastavenie sankčného systému, uplatňovaného SIŽP, vo veci sankcionovania zdrojov znečistenia ovzdušia za nedodržiavanie legislatívnych podmienok ochrany ovzdušia, za primerané.

3.5 SYSTÉM RIADENIA KVALITY OVZDUŠIA

Systém riadenia kvality ovzdušia rieši obmedzovanie znečisťovania ovzdušia najmä v oblastiach, kde je zhoršená kvalita ovzdušia, a udržanie kvality ovzdušia tam, kde kvalita ovzdušia je dobrá.

Kompetencie a zodpovednosti v systéme riadenia kvality ovzdušia sú rozdelené nasledujúco.

- MŽP SR zodpovedá
  - za celý systém, t. j. za sledovanie (monitoring), hodnotenie a riadenie kvality ovzdušia
  - za podávanie správ o stave kvality ovzdušia EK.
- Sledovanie a hodnotenie kvality ovzdušia vykonáva SHMÚ ako organizácia poverená MŽP SR.
- Riadenie kvality ovzdušia na regionálnej úrovni vykonávajú okresné úrady v sídle kraja a na národnej úrovni MŽP SR.
- Ostatné dotknuté orgány štátnej správy (napr. okresné úrady, vyššie územné celky či samosprávy), ako aj priemysel, záujmové a lobistické skupiny sú zapojené do riadenia kvality ovzdušia pri vypracovávaní programov na zlepšenie kvality ovzdušia a akčných plánov.

Procesy systému riadenia kvality ovzdušia vychádzajú z hodnotenia kvality ovzdušia a riešia obmedzovanie znečisťovania ovzdušia najmä v oblastiach, kde je zhoršená kvalita ovzdušia, a udržanie kvality ovzdušia tam, kde kvalita ovzdušia je dobrá. V oblastiach riadenia kvality ovzdušia sa zisťuje podiel zdrojov na znečistení ovzdušia

kvôli identifikácii zodpovedajúcich znečisťovateľov ovzdušia a na hľadanie relevantných opatrení.

Kontrolou NKÚ SR bolo zistené, že **SR v súčasnosti nespĺňa všetky ustanovené kritériá určujúce dobrú kvalitu ovzdušia.** Počet oblastí, kde je kvalita ovzdušia zhoršená, klesá len pomalým tempom. **Problémom je najmä prekračovanie limitných koncentrácií pre PM_{10}, $PM_{2,5}$, ale aj ďalších znečisťujúcich látok (prekračovanie cieľovej hodnoty pre ozón, ako aj limitnej hodnoty pre NO_2 a benzo(a)pyrén). Preto je potrebné zamerať sa na nájdenie adresných a efektívnych opatrení na zlepšenie kvality ovzdušia na národnej, regionálnej aj lokálnej úrovni.**

NKÚ SR na základe výsledkov kontroly konštatuje, že **prijaté opatrenia nie sú dostatočne účinné na zabezpečenie dobrej kvality ovzdušia pre všetky zóny a aglomerácie.** Napriek tomu, že bol realizovaný rad opatrení v rámci programov na zlepšenie kvality ovzdušia, od roku 2016 je ešte stále určených 12 oblastí riadenia kvality ovzdušia. Na takomto území žilo v roku 2016 viac ako 1,1 mil. obyvateľov, čo predstavuje cca 21 % z celkového počtu obyvateľov SR.

Napríklad na území hlavného mesta SR, Bratislavy, je napriek realizovaným opatreniam v rôznych oblastiach úroveň emisií približne na rovnakej úrovni, pretože opatrenia na zlepšenie plynulosti dopravy často prinášajú zvýšenie jej intenzity. Negatívne dôsledky na úroveň emisií má aj trend narastajúcej výstavby vysokopodlažných objektov a stavebné zahusťovanie intravilánu mesta s veľkým počtom parkovacích miest, ktoré sú nevhodne umiestnené práve v blízkosti veľkých križovatiek.

NKÚ SR na základe výsledkov kontroly konštatuje, že medzirezortná spolupráca v systéme riadenia kvality ovzdušia nebola dostatočná, pravidelná a bola závislá od kapacity ľudských zdrojov. Koordinácia politík pre zdravie obyvateľstva a hospodárskych politík, s politikou na zabezpečenie dobrej kvality ovzdušia, nebola zatiaľ dostatočne efektívna a nie je na požadovanej úrovni.

3.6 FINANCOVANIE OPATRENÍ V OBLASTI KVALITY OVZDUŠIA

Kontrolou NKÚ SR bolo zistené, že všeobecne disponibilné zdroje, ktoré SR využíva na programy zamerané na ochranu ovzdušia, sú: finančné prostriedky EÚ, ŠR SR, Environmentálny fond a súkromné zdroje. Najvýznamnejším zdrojom financovania opatrení v oblasti kvality ovzdušia boli finančné prostriedky EÚ.

V rámci OP ŽP pre programové obdobie 2007 až 2013 bolo zrealizovaných celkom 128 projektov s úhrnným čerpaním 310,1 mil. eur, vrátane zdrojov EÚ – 183,5 mil. eur, ŠR SR – 27,8 mil. eur a vlastných zdrojov prijímateľov – 98,8 mil. eur. Projekty boli zamerané najmä na podporu využívania obnoviteľných zdrojov energie, ekologizáciu verejnej dopravy a obnovu automatických meracích staníc v rámci NMSKO.

Z Environmentálneho fondu bolo v rokoch 2013 až 2016 celkovo poskytnutých 8,4 mil. eur formou dotácií a úverov. Poskytnutý objem finančných prostriedkov prispel k zlepšeniu kvality ovzdušia v niektorých regiónoch, avšak v ďalšom období bude potrebné podporiť rad ďalších finančne náročných opatrení.

Kontrolou NKÚ SR bolo zistené, že financovanie opatrení na zlepšenie kvality ovzdušia je síce smerované do najviac znečistených oblastí, avšak vzhľadom na to, že stále dochádza k prekračovaniu limitných koncentrácií pre PM_{10}, $PM_{2,5}$, ale aj ďalších znečisťujúcich látok, nemožno považovať financovanie opatrení za dostatočné.

3.7 VYNAKLADANIE FINANČNÝCH PROSTRIEDKOV NA PROJEKTY V OBLASTI KVALITY OVZDUŠIA

NKÚ SR v rámci kontroly preveril vzorku 9 vybraných projektov OP ŽP 2007 až 2013, Prioritná os 3 Ochrana ovzdušia a minimalizácia nepriaznivých vplyvov zmeny klímy.

Predmetom kontroly bolo overenie účinnosti vynaloženia finančných prostriedkov na projekty zamerané na systémové a technologické zabezpečenie monitorovania ovzdušia, na znižovanie vypúšťania emisií škodlivých látok do ovzdušia a zvyšovanie kvality ovzdušia, na splnenie indikátorov projektov a zabezpečenie udržateľnosti projektov.

Kontrolou vynakladania finančných prostriedkov na vybrané projekty bolo zistené, že projekty síce splnili stanovený cieľ a bola zabezpečená udržateľnosť projektov, ale boli zistené aj určité problémy.

V prípade projektu Trenčianskeho samosprávneho kraja (Nemocnica s poliklinikou Myjava – rekonštrukcia kotolne a spaľovne) bolo kontrolou NKÚ SR zistené, že spaľovňa nebola viac ako 58 percent času v období udržateľnosti projektu v prevádzke a v čase kontroly na mieste bola odstavená a nefunkčná. V uvedenom prípade **NKÚ SR konštatoval, že finančné prostriedky na projekt v sume cca 1,3 mil. eur boli vynaložené neefektívne a neúčinne, čo bolo v rozpore so zákonom o rozpočtových pravidlách.**

V ďalšom prípade NKÚ SR konštatoval, že projekt SHMÚ (Internetizácia Národného emisného informačného systému) **sa doteraz nevyužíval v plnej miere na stanovený účel.** Systém síce bol plne funkčný a prevádzkovaný, ale bol pre účastníkov dobrovoľný z dôvodu chýbajúcej právnej úpravy o elektronickom oznamovaní údajov. Uvedený problém bol vyriešený až novelou zákona o ovzduší, ktorá nadobudla účinnosť dňa 1. decembra 2017.

V rámci kontroly predložených dokladov k dvom projektom SHMÚ (Systémové a technické riešenie monitorovania kvality ovzdušia v regiónoch stredné, východné a západné Slovensko; Obnova a modernizácia Národnej monitorovacej siete kvality ovzdušia) **NKÚ SR zistil problémy s umiestňovaním monitorovacích staníc a uzatváraním nájomných zmlúv v lokalitách, v ktorých musí byť monitorovaná kvalita ovzdušia.** Niektoré mestá a obce neakceptovali odborné podklady SHMÚ na umiestnenie monitorovacích staníc, vypracované v súlade so zákonom o ovzduší.

3.8 ÚČINNOSŤ A EFEKTÍVNOSŤ PRIJATÝCH OPATRENÍ NA RIEŠENIE PROBLÉMU KVALITY OVZDUŠIA

NKÚ SR v súvislosti s vyhodnotením účinnosti a efektívnosti prijatých opatrení na riešenie problému kvality ovzdušia v SR preveril:

- prijatie opatrení na riešenie problému kvality ovzdušia z pohľadu ich účinnosti, najmä
  - indikátory na meranie účinnosti opatrení v boji so znečistením ovzdušia, v tom
    - meranie účinnosti systému riadenia kvality ovzdušia
    - meranie účinnosti systému monitorovania znečistenia ovzdušia
    - meranie účinnosti systému štátneho dozoru v oblasti kvality ovzdušia
    - meranie účinnosti sankčného systému v oblasti kvality ovzdušia
- prijatie opatrení na riešenie problému kvality ovzdušia, z pohľadu ich efektívnosti, najmä
  - existencie ukazovateľov na meranie efektívnosti opatrení v boji so znečistením ovzdušia
- informovanie vlády SR o nákladoch a prínosoch opatrení v oblasti kvality ovzdušia z pohľadu
  - úplnosti informácií o nákladoch
  - vyhodnocovania nákladov a prínosov
  - výsledkov hodnotenia.

Kontrolou NKÚ SR bolo zistené, že v súčasnosti síce existujú indikátory, ako napr. limity koncentrácie znečisťujúcich látok, percentuálny podiel obyvateľstva vystaveného nadmernej koncentrácii znečisťujúcich látok a podobne, ale nie sú záväzné a nie je ich prostredníctvom vyhodnocovaná účinnosť opatrení. Nezáväznosť indikátorov neumožňuje systematické meranie účinnosti nastaveného systému riadenia kvality ovzdušia.

V kontrolovanom období neboli nastavené explicitné indikátory efektívnosti opatrení. Čiastkové informácie o efektívnosti bolo možné nájsť v hodnotení programov štrukturálnych fondov.

NKÚ SR na základe výsledkov kontroly konštatuje, že doterajšími opatreniami sa nepodarilo dosiahnuť stanovené ciele v kvalite ovzdušia, preto je potrebné doterajšie opatrenia vyhodnotiť, následne prijať účinnejšie a efektívnejšie opatrenia.

Vzhľadom na to, že v SR neexistuje systém merania účinnosti a efektívnosti prijatých opatrení, bude potrebné stanoviť a prijať záväzné ukazovatele na ich meranie, pravidelne ich vyhodnocovať a následne navrhovať relevantné opatrenia na zlepšenie kvality ovzdušia v SR.

3.9 POSTUP NKÚ SR

V zmysle zápisnice o prerokovaní protokolov o výsledku kontroly NKÚ SR uložil kontrolovaným subjektom prijať v stanovených termínoch opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov a zaslať správu o ich plnení. V súlade s § 20 ods. 1 zákona č. 39/1993 Z. z. o NKÚ SR bude záverečná správa zaslaná predsedovi vlády SR, predsedovi Výboru NR SR pre financie a rozpočet, predsedovi Výboru NR SR pre pôdohospodárstvo a životné prostredie a ministrovi životného prostredia SR.

ODPORÚČANIA

Vláde Slovenskej republiky:

1. zamerať pozornosť na prijatie účinných a efektívnych opatrení na zlepšenie kvality ovzdušia, orientovaných najmä na znižovanie prašnosti, zvlášť z lokálnych kúrenísk a dopravy, ako aj na zintenzívnenie financovania takýchto opatrení a posilnenie medzirezortnej spolupráce a spolupráce s mestami a obcami;
2. zabezpečiť v oblasti kvality ovzdušia väčšiu spoluprácu medzi rezortmi zodpovednými za ekonomiku, dopravu, poľnohospodárstvo a zdravotníctvo, najmä pri presadzovaní opatrení vyplývajúcich zo stratégie na ochranu ovzdušia a rešpektovanie týchto opatrení pri príprave politík týchto rezortov;
3. uložiť povinnosť príslušným rezortom pravidelne informovať vládu SR o stave kvality ovzdušia v rámci plnenia Stratégie ochrany ovzdušia, so zohľadnením vplyvu na zdravotný stav obyvateľstva v spolupráci s Ministerstvom zdravotníctva SR.

Ministerstvu životného prostredia Slovenskej republiky:

1. vyhodnotiť doterajšie opatrenia a následne prijať nové, účinnejšie a efektívnejšie opatrenia, pretože doterajšími opatreniami sa nepodarilo dosiahnuť stanovené ciele v kvalite ovzdušia;
2. vypracovať hlbšiu analýzu podielu zdrojov znečisťovania ovzdušia a ich dosahu na kvalitu ovzdušia v konkrétnej lokalite;
3. stanoviť a prijať záväzné ukazovatele na meranie účinnosti a efektívnosti opatrení v boji so znečistením ovzdušia, pravidelne ich vyhodnocovať a následne navrhovať relevantné opatrenia na zlepšenie kvality ovzdušia v SR;
4. skvalitniť a zrýchliť modelové výpočty týkajúce sa znečistenia ovzdušia, ktoré pomôžu pri identifikácii a hľadaní opatrení „šitých na mieru“ pre to-ktoré dané územie. V týchto výpočtoch je potrebné brať ohľad aj na zvláštnosti meteorologických podmienok v danom roku;
5. preniesť viac kompetencií a časť zodpovednosti za riešenie kvality ovzdušia v danom území na samosprávu (vyššie územné celky a obce) vzhľadom na skutočnosť, že kvalita ovzdušia sa zlepšuje len pomalým tempom;
6. zabezpečiť údržbu a stav monitorovacích staníc na takej úrovni, aby nedochádzalo k znehodnocovaniu majetku v správe SHMÚ a k nedodržiavaniu povinností stanovených Smernicou o kvalite okolitého ovzdušia;
7. zvážiť zavedenie povinnosti vlastníka/užívateľa pozemku, najmä obce, strpieť vo verejnom záujme vybudovanie miesta pre monitorovacie stanice v navrhovanej lokalite, pretože kontrolou boli zistené problémy s umiestnením monitorovacích staníc a uzatváraním nájomných zmlúv v lokalitách, v ktorých musí byť monitorovaná kvalita ovzdušia v zmysle zákona o ovzduší.

4 REAKCIA KONTROLOVANÝCH SUBJEKTOV

NKÚ SR v rámci výkonu a realizácie kontrolnej akcie aktívne komunikoval s kontrolovanými subjektmi o kontrolných zisteniach a odporúčaniach na zlepšenie existujúceho stavu.

Vyhotovené protokoly a záznamy o výsledku kontroly boli predložené kontrolovaným subjektom na oboznámenie sa s ich obsahom a na prípadné vznesenie námietok voči pravdivosti, úplnosti a preukázateľnosti kontrolných zistení. V jednom prípade boli zo strany kontrolovaného subjektu (Trenčiansky samosprávny kraj) podané k protokolu o výsledku kontroly námietky, ktorých preverením nebola potvrdená ich opodstatnenosť.

Protokoly boli prerokované so štatutárnym orgánom kontrolovaných subjektov, ktoré akceptovali závery a odporúčania NKÚ SR.

5 TÍM KONTROLÓROV

V rámci kontrolnej akcie vykonalo kontroly v šiestich kontrolovaných subjektoch celkom päť kontrolórov, z toho štyria kontrolóri boli z odboru životného prostredia a pôdohospodárstva, jedna kontrolórka bola z odboru európskych fondov.

ZÁVER

Cieľom kontrolnej akcie bolo zistiť, či dosiahnutá úroveň plnenia záväzkov SR v ochrane kvality ovzdušia prispieva k udržaniu a k zlepšovaniu kvality životného prostredia.

Závery a informácie z kontroly kvality ovzdušia v SR budú súčasťou spoločnej správy z medzinárodnej kontroly kvality ovzdušia v rámci pracovnej skupiny EUROSAI WGEA pre kontrolu životného prostredia, na ktorej sa zúčastnilo celkom 15 európskych krajín a Európsky dvor audítorov.

NKÚ SR preveril v oblasti kvality ovzdušia: súlad národnej legislatívy s legislatívou EÚ, plnenie medzinárodných záväzkov SR, plnenie povinností vyplývajúcich z legislatívy EÚ a národnej legislatívy, systém riadenia kvality ovzdušia, financovanie opatrení v oblasti kvality ovzdušia, vynakladanie finančných prostriedkov na projekty financované z eurofondov a na účinnosť a efektívnosť prijatých opatrení, zameraných na riešenie problému kvality ovzdušia v SR.

V SR zabezpečuje transpozíciu a implementáciu európskej environmentálnej legislatívy, zameranej na ochranu ovzdušia a prípustnej miery znečisťovania, MŽP SR. Kontrolou NKÚ SR boli zistené problémy s nie úplnou, či presnou transpozíciou a implementáciou európskej environmentálnej legislatívy pre oblasť ovzdušia.

Napríklad, od začiatku platnosti Smernice o kvalite okolitého ovzdušia nebolo v SR zabezpečené dodržiavanie stanovených limitných hodnôt pre vybrané oblasti a kon-

centrácie prachových častíc PM_{10}, za čo hrozia SR sankcie zo strany EK.

Ďalej bolo kontrolou zistené, že financovanie opatrení na zlepšenie kvality ovzdušia je síce smerované do najviac znečistených oblastí, avšak vzhľadom na to, že stále dochádza k prekračovaniu limitných koncentrácií znečisťujúcich látok, nemožno považovať ich financovanie za dostatočné.

NKÚ SR na základe výsledkov kontroly konštatuje, že doterajšími opatreniami sa nepodarilo dosiahnuť stanovené ciele v kvalite ovzdušia, preto je potrebné doterajšie opatrenia vyhodnotiť a následne prijať nové, účinnejšie a efektívnejšie opatrenia.

Vzhľadom na to, že v SR neexistuje systém merania účinnosti a efektívnosti prijatých opatrení, bude potrebné stanoviť a prijať ukazovatele na ich meranie, pravidelne ich vyhodnocovať a následne navrhovať relevantné opatrenia na zlepšenie kvality ovzdušia v SR.

V zmysle zápisnice o prerokovaní protokolu sa kontrolované subjekty zaviazali prijať opatrenia a následne zaslať správu o splnení, resp. plnení opatrení. Účinnosť prijatých opatrení, ako aj samotné plnenie, resp. splnenie opatrení bude NKÚ SR priebežne sledovať v rámci svojej kontrolnej činnosti.

KONTAKT

Najvyšší kontrolný úrad SR
Priemyselná 2
824 73 Bratislava
☎ +421 2 5011 4451 ✉ info@nku.gov.sk